

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна практика з географії
(топографо-географічна)
(1 курс)

галузь знань: 10 Природничі науки

спеціальність: 106 Географія

освітньо-професійна програма: Географія

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри загальної та
регіональної географії

Протокол №1 від 27 серпня 2020 року

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Навчальна практика з географії (топографо-географічна) (1 курс)
Викладач	Корнус Анатолій Олександрович Король Олена Миколаївна Данильченко Олена Сергіївна
Профайл викладачів	https://pgf.sspu.edu.ua/kolektyv-kafedry-geografia
E-mail:	geograph@sspu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	
Консультації	Періодично згідно графіку консультацій протягом навчальної практики; групові або одноосібні. Також можливі он-лайн консультації через інтернет ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача.

Анотація до дисципліни

Навчальна практика з географії (топографо-географічна) на першому курсі завершує вивчення навчальних дисциплін «Картографія з основами топографії та геодезії», «Метеорологія та кліматологія», «Гідрологія», а також першої частини курсу «Геологія». Під час навчальної практики студенти розширюють і закріплюють знання, отримані під час теоретичного навчання. Завдання, що вирішуються під час навчальної практики, дають можливість аналізу і синтезу отриманої в аудиторіях інформації, її застосування у практичній площині. Студенти не тільки оволодівають методикою проведення польових геологічних, гідрологічних досліджень, метеорологічних спостережень та топографічних зйомок місцевості, але й вчаться грамотному та охайному веденню документації і звітних матеріалів. Здійснюючи захист звіту з навчальної практики, студенти обґрунтовують власні висновки, демонструють відповідальність за виконану роботу.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни: закріпити теоретичні знання, отримані студентами під час навчання, набути та вдосконалити практичні навички й уміння з вказаних навчальних дисциплін, оволодіти сучасними методами польових досліджень та навчити студентів користуватися ними у польових умовах.

Завдання польової практики:

- закріплення теоретичних знань, отриманих студентами під час лекційних, лабораторних, практичних занять з нормативних географічних дисциплін;

- оволодіння методикою користування спеціальними приладами і спорядженням та їх правильного застосування при різних видах географічних досліджень;

- сформувати вміння самостійно вести візуальні та інструментальні спостереження, виконувати польові вимірювання, вести записи у польовому журналі;

- сформувати у студентів навички проведення науково-обґрунтованої камеральної обробки емпіричних результатів;

- сформувати навички складення звіту про проходження навчальної практики;

- сформувати навички самостійної роботи студентів при польових географічних дослідженнях;

- підвищити рівень теоретичної та практичної підготовки студентів-географів.

Формат дисципліни

Ознаки дисципліни	
Рік вступу	2020
Освітній ступінь	бакалавр
Курс навчання	1
Семестр	2
Формат курсу	очний
Обов'язкова /вибіркова	обов'язкова
Кількість кредитів/годин	6/180
Кількість розділів	4
Форма контролю	залік

Результати навчання

	Програмні результати навчання	Очікувані результати навчання
ПРН 1.	Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.	Знати та вміти використовувати на практиці теоретичні знання навчальних дисциплін: картографії з основами топографії та геодезії, метеорології та кліматології, гідрології, геології. Знати методи досліджень названих дисциплін, їх систематику та особливості їх використання для вирішення практичних задач.
ПРН 5.	Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.	Вміти збирати, обробляти та аналізувати інформацію, отриману під час польових досліджень, та створювати на її основі топографічні плани, геологічні профілі, графіки ходу метеорологічних елементів, розраховувати характеристики водних об'єктів та проводити інші розрахунково-графічні роботи.

ПРН 6.	Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузі географічних наук.	Вміти працювати з геоінформаційними системами, картографічними та метеорологічними веб-сервісами, створювати тематичні географічні карти засобами веб-картографування.
ПРН 8.	Застосовувати моделі, методи фізики, хімії, геології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних та суспільних процесів формування і розвитку геосфер.	Вміти застосовувати методи суміжних наук для практичного формування математичної основи топографічних планів і карт, пояснення гідрологічних і геологічних процесів, пояснювати і передбачати атмосферні процеси і явища.
ПРН 13.	Застосовувати загальних здоров'язберігаючих технологій в професійній діяльності.	Знати правила техніки безпеки під час проходження навчальної практики.
ПРН 15.	Використовувати наукові методи для аналізу природно- і суспільно-географічних об'єктів і систем, планувати, організувати і проводити стаціонарні та польові географічні спостереження індивідуально та колективно.	Знати та вміти індивідуально виконувати основні види топографічних зйомок, проводити стаціонарні та маршрутні мікрокліматичні спостереження, гідрологічні вимірювання, колективні геологічні екскурсії, планувати та організувати їх. Демонструвати вміння аналізу природних- і суспільно-географічних об'єктів за допомогою аналізу карт. Вміти проводити стаціонарні та польові географічні спостереження геологічних, гідрологічних та атмосферних процесів і явищ.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Навчальна практика з географіє є обов'язковою складовою освітньо-професійної програми спеціальності 106 Географія. Базою проведення навчальної практики з географії є природно-територіальні комплекси міста Сум та його околиці; геологічні об'єкти Сумської області (природні та штучні геологічні відслонення); топографо-геодезичний полігон в безпосередній близькості від корпусів СумДПУ імені А. С. Макаренка (долина р. Стрілка); с. Стрілкове Генічеського району Херсонської області.

Навчальна практика з географії проводиться з відривом від навчання протягом травня-червня у 2 семестрі та складається з 4-х блоків: топографічного, геологічного, гідрологічного і метеорологічного. Кожен блок складається із підготовчого, польового і камерального етапів.

Підготовчий етап включає ознайомлення з програмою практики, напрямками досліджень, маршрутами, правилами експлуатації приладів, методикою польових досліджень, вимогами до звіту. На цьому етапі відбувається повторення та закріплення теоретичної бази, необхідної для проходження польової практики, отримання обладнання, інструктаж з техніки безпеки.

Польовий етап включає безпосередню роботу на ділянках, проведення вимірювань і створення планів, проведення екскурсій на ключові природні ділянки, спостереження на навчальних метеорологічних постах тощо. У залежності від мети та завдань кожного блоку навчальної практики з географії проводяться певні географічні дослідження.

Камеральний етап. Після закінчення польового етапу студенти за даними польових щоденників (журналів спостережень) складають та оформляють звіт з навчальної практики.

Навчальна практика з географії на I курсі складається із 4-х розділів:

1. топографо-геодезичного (45 год.)
2. метеорологічного (45 год.)
3. гідрологічного (45 год.)
4. геологічного (45 год.)

Під час проходження навчальної практики з географії застосовуються наступні *методи навчання*:

- аналізу літературних джерел, у т.ч. картографічних матеріалів;
- навчальних екскурсій;
- метод спостереження, у т.ч. стаціонарних спостережень;
- польових досліджень;
- картографічного моделювання.

Політика дисципліни

При проходженні навчальної практики студенти орієнтуються на Положення про організацію освітнього процесу у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка, Положення про практики у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка та робочу програму навчальної практики.

Організацію та проведення навчальної практики з географії здійснюють викладачі кафедри – професори, доценти, старші викладачі. Керівники практики призначаються під час планування річного навантаження викладачів кафедри.

Заняття навчальної практики прирівнюються до змісту аудиторних лабораторних занять – тільки в польових природних умовах. Лабораторний принцип проведення польової навчальної практики ґрунтується на виключно дослідницькому характері польових занять. Тому на кожного керівника практики не може бути заплановано більше однієї підгрупи студентів у один і той же час. По завершенні практики її керівник приймає звіт про виконання усіх передбачених практикою завдань і виставляє залік кожному студенту.

Навчальна практика з географії повинна проводитись у світлову частину дня, обсягом не менше 6 академічних годин. В цей об'єм часу включені: переміщення до об'єкту польових досліджень, робота на об'єкті та повернення з об'єкту практики. При проведенні метеорологічних спостережень можливе більш тривале перебування студентів на місцевості у певний день, без перевищення загальної кількості годин, відведених на цей вид практики.

До обов'язків студентів належать:

- прослухати інструктаж та засвідчити у спеціальному журналі кафедри знання правил техніки безпеки при проходженні польових занять (незалежно від того, як вони проводяться – стаціонарно чи експедиційно);
- відвідувати екскурсії, польові виходи та інші форми навчальної роботи, що передбачені програмою практики;
- виконувати усі передбачені програмою практики завдання;
- дотримуватись правил техніки безпеки;
- дотримуватись загальних організаційних вимог і дисципліни при проходженні практики;
- вести щоденник практики, створювати плани місцевості та інші види документації, визначені керівником практики, брати участь у підготовці і захисті звіту про її проходження.
- отримати залік за підсумками проходження навчальної практики.

Академічна доброчесність

Очікується, що звіти студентів будуть їх оригінальними міркуваннями. Втручання в роботу інших студентів під час проходження навчальної практики становлять приклади можливої академічної недоброчесності. Неприпустимо надавати для оцінювання звіт, підготовлений іншими особами. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Система оцінювання та вимоги

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: захист звіту (фронтальне або індивідуальне опитування, тестування). Залік.

Підсумки навчальної практики з географії підводяться керівниками практики. Документом, що свідчить про проходження навчальної практики студентом є звіт, який повинен бути оформлений належним чином: Вступ. Тут описується мета та завдання практики в цілому, місце та термін її проведення. Основна частина, де подається методика проведення досліджень, описується район дослідження, результати польових досліджень і спостережень за основними розділами практики. Висновки, де студенти вказують те, чому навчилися під час практики, а також роблять свої пропозиції щодо покращення організації польової практики. Додатки. До звіту за необхідності додаються польові щоденники (журнали спостережень), як свідчення безпосередньої участі в польовій практиці; фотографії об'єктів місцевості, де відбувалися практичні заняття, чи етапів проходження практики; схеми та карти, що не увійшли до тексту звіту, але можуть підкріпити його матеріал.

Нормами оцінювання роботи студентів під час проходження практики слугує шкала ECTS, згідно з якою робота студента оцінюється за наступними критеріями (у %):

№ з/п	Вид діяльності	% від кількості балів відведеної на кожен блок
1.	Володіння методикою польових географічних досліджень	0-20
2.	Ведення щоденника та обробка зібраних даних	0-20
3.	Інтерпретація отриманих даних, оформлення звіту	0-20
4.	Захист основних положень звіту та оцінювання знань, отриманих під час проходження навчальної практики (усне складання або тестовий контроль)	0-40

Розподіл балів між основними розділами навчальної практики з географії

топографо-геодезичний	метеорологічний	гідрологічний	геологічний	Сума балів
15...25	15...25	15...25	15...25	60...100

Практика не може бути зарахованою, якщо з будь якого її розділу (блоку) студент не набрав мінімально необхідної кількості балів.

Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	студент постійно працював під час навчальної практики і виконав усі завдання практики, вчасно оформив і здав звіт з навчальної практики; під час захисту результатів практики студент вільно володіє матеріалом та відповідає на всі поставлені питання.
82-89	студент постійно працював під час навчальної практики, виконав завдання практики, однак не в повному обсязі виконав всі завдання, студент володіє матеріалом і відповідає на більшість запитань під час захисту результатів практики.
74-81	студент працював під час навчальної практики, але до нього були незначні зауваження з боку викладача; студент вчасно представив звітну документацію; студент орієнтується в матеріалі і відповідає на запитання під час захисту результатів практики.
64-73	студент працював під час навчальної практики, але до нього були зауваження щодо якості виконання завдань практики; студент не вчасно представив звітну документацію; студент орієнтується в матеріалі і частково відповідає на запитання під час захисту результатів практики.
60-63	студент працював під час навчальної практики, але до нього були зауваження щодо виконання завдань; студент вчасно представив звітну документацію, однак звіт оформлений з помилками; студент достатньо орієнтується в матеріалі, але відповідає лише на деякі запитання під час захисту результатів практики.
35-59	студент фактично не працював під час навчальної практики без поважних причин або виявив недисциплінованість, завдання практики не виконані, звітна документація представлена в неповному обсязі; студент слабо або зовсім не орієнтується в матеріалі і не відповідає на запитання під час захисту результатів практики.
1-34	студент не працював під час навчальної практики, звітна документація відсутня або не відповідає вимогам; студент слабо або зовсім не орієнтується в матеріалі і не відповідає на запитання під час захисту результатів практики.

Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: захист звіту (фронтальне або індивідуальне опитування, тестування). Залік.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для іспиту, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна:

1. Байрак Г. Методи геоморфологічних досліджень : навч. посібник / Галина Байрак. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 292 с. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/bayrak_metody_geom.pdf

2. Корнус А. О. Навчальна практика з географічних дисциплін : навч.-метод. посіб. / А. О. Корнус, О. Г. Корнус, С. І. Сюткін, О. С. Данильченко; за загальною ред. А. О. Корнуса. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. 100 с. <http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/5715>

3. Купач Т. Г., Дем'яненко С. О. Польові природничо-географічні дослідження територій: навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «географія» та «освіта». К., 2017. 80 с.

http://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/Kaniv_book.pdf

4. Польова навчальна топографічна практика: навчально-методичний посібник / І. О. Підлісецька, М. А. Молочко; За ред. А. М. Молочка. Київ: Видавництво «Альфа-ПК», 2020. 42 с.

http://geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/Pol_topo_praktika_MolochkoM.pdf

5. Навчальна туристична топографо-краєзнавча практика (навчально-методичний посібник для студентів спеціальності туризм Київського національного університету імені Тараса Шевченка) / Полякова Н.О. К.: Фітосоціоцентр, 2017. 32 с.

http://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/Poliakova_Metodichka.pdf

Додаткова:

1. Методичні вказівки для проходження навчальної та виробничої практики (для студентів денної і заочної форм навчання напряму підготовки 6.080101 – Геодезія, картографія та землеустрій) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; укладачі С. А. Отечко, К. А. Мамонов, Т. В. Анопрієнко. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 26 с.

<http://eprints.kname.edu.ua/45161/1/2016> 30%D0%9C%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D1%96%D0%B2%D0%BA%D0%B8%D0%B4%D0%BE

[%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81.pdf](#) 3

2. Білецький М. І. Методичні рекомендації до проходження економіко-географічного розділу навчальної комплексної фізико-економіко-географічної практики студентів географічного факультету : навч. посібник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 62 с.
http://old.geography.lnu.edu.ua/Stud/Praktyky/ekon_rozdil.pdf

Інформаційні ресурси:

1. Український гідрометеорологічний центр: Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://meteo.gov.ua/>

2. Туристичні маршрути: Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://guide.karpaty.ua/ru/categories/marshruty>

3. Департамент захисту довкілля та енергетики Сумської обласної державної адміністрації: Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pek.sm.gov.ua/index.php/uk/>

4. Офіційний веб-сайт Урядовий портал [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>